עין משפט נר מצוה

יב א מיי' פ"ז מהלכות שגגות הלכה ד:

שם משמעון הנה אבות מהנה תולדות אחת שהיא הנה זדון שבת ושגגת מלאכות הנה שהיא אחת שגגת שבת וזדון מלאכות ושמואל אחת שהיא הנה והנה שהיא אחת לא משמע ליה: בעא מיניה רבא מרב נחמן [א]העלם זה וזה בידו מהו א"ל הרי העלם שבת בידו ואינו חייב אלא אחת אדרבה הרי העלם מלאכות בידו וחייב על כל אחת ואחת אלא אמר רב אשי חזינן אי משום שבת קא פריש הרי העלם שבת בידו ואינו חייב אלא אחת ואי משום מלאכה קפריש הרי העלם מלאכות בידו וחייב על כל אחת ואחת א"ל רבינא לרב אשי כלום פריש משבת אלא משום מלאכות כלום פריש ממלאכות אלא משום שבת [א]אלא לא שנא תנן [ב]אבות מלאכות ארבעים חסר אחת והוינן בה מנינא למה לי ואמר ר' יוחנן שאם עשאן כולן בהעלם אחד חייב על כל אחת ואחת אי אמרת בשלמא העלם זה וזה בידו חייב על כל אחת ואחת שפיר אלא אי אמרת העלם שבת בידו אינו חייב אלא אחת היכי משכחת לה בזדון שבת ושגגת מלאכות הניחא אי סבר ליה כרבי יוחנן דאמר כיון ששגג בכרת אע"פ שהזיד בלאו משכחת לה דידע ליה שבת בלאו אלא אי סבר לה כרבי שמעון בן לקיש דאמר עד שישגוג בלאו וכרת דידע ליה שבת במאי [ג]דידע לה בתחומין ואליבא דרבי עקיבא: [ד]אמר רבא קצר וטחן כגרוגרת בשגגת שבת וזדון מלאכות וחזר וקצר וטחן כגרוגרת בזדון שבת ושגגת מלאכות ונודע לו על קצירה וטחינה של שגגת שבת וזדון מלאכות וחזר ונודע לו על קצירה ועל טחינה של זדון שבת ושגגת מלאכות

קצירה

מהנה לרבות תולדות. כלומר היוצאות מהן מן האבות: **אחת שהיא הנה.** דאמרן פעמים שחייב על כל אחת ואחת מאי היא כגון שעשאן בזדון שבת ושגגת מלאכות דאיכא שגגות טובא והנה שהיא אחת דאמרן פעמים שחייב אחת על כולן מאי היא כגון שגגת שבת וזדון מלאכות דיודע שהמלאכות אסורות בשבת אבל שכח ששבת היום: **לא משמע ליה.** דמיבעיא ליה כוליה לשם משמעון ולתולדות: **זה וזה.** שבת ומלאכות: **מהו.** חייב אחת על כולן או על כל אחת ואחת וקמבעיא ליה הא דתני לעיל (דף סט.) שגג בזה ובזה זהו שוגג האמור בתורה מהו לחיובי חדא או לאחיובי אכולהו. וממתני' דהשוכח עיקר שבת דאינו חייב אלא אחת לא שמעינן ליה דהשוכח עיקר שבת חדא שגגה היא וכי מיבעיא לן כיודע עיקר שבת אבל מלאכות הללו אינו יודע שאסורות ועוד נעלם ממנו שהיום שבת דאיכא למיתלי שגגה אכל מלאכה ומלאכה הואיל ויודע עיקר שבת ואיכא למתלי אהעלם שבת וחדא שגגה היא: **אי משום שבת קא פריש.** זה שפירש מן העבירה ובא להתכפר אי משום שבת היתה שאמרו לו שבת היום ופירש אישתכח דמשום העלם שבת היה עושה: ה"ג **ואי משום מלאכות הללו קא פריש.** שאמרו לו מלאכה היא זו ופירש הרי העלם מלאכה בידו וחייב כמנין מלאכות: **כלום פריש משבת אלא משום מלאכות.** כשאמרו לו שבת היום הבין שהמלאכות הללו אסורות דאי לא אסורות למה הוזקקו לומר שבת היום: **אלא לא שנא.** ואינו חייב אלא אחת: **עשאן לכולן.** היינו העלם זה וזה בידו דהא לא ידע שבת במידי כיון דכל הלכותיה נעלמות ממנו אין חלוק היום משאר ימים: **אלא א"א כו' היכי משכחת לה** דניחייב איניש אכל חדא ע"כ בזדון שבת ושגגת מלאכות הוא דמשכחת לה והכא מאי זדון שבת איכא: **הניחא לר' יוחנן כו'.** משכחת ליה שלא נעלמו ממנו אלא הכריתות ויודע הלאוין והיינו זדון שבת: **כגרוגרת.** שיעור הוא לכל איסורי מלאכות של שבת באוכלים (לקמן פ:): **קצר.** כגרוגרת וטחן כגרוגרת בשגגת שבת וזדון מלאכות דלא מיחייב אלא חדא: **וחזר וקצר.** כגרוגרת וטחן כגרוגרת בזדון שבת ושגגת מלאכות דמיחייב תרתי ולא נודע לו בינתים שחטא: **ונודע לו.** אחרי כן על הקצירה ועל הטחינה כלומר או על זו או על זו וכ"ש על שתיהן: [ז]**על שגגת שבת וזדון מלאכות.** והפריש חטאת וחטאת זו מכפרת על שתיהן דהא חדא הוא דמיחייב עליה:

קצירה

שם משמעון. הא לישנא לא הוה צריך למימר כיון דאליבא דר' יוסי קאי דסבר בפ' הבונה (לקמן ד' קג:) דאפי' שריטה אחת על שני נסרים או שני שריטות על נסר אחד חייב אלא ניחא ליה למנקט לישנא דמתני' דהבונה (שם.) א"ר יהודה מצינו שם קטן משם גדול שם משמעון:

לא משמע ליה. שמואל דלא כר' נתן ודלא כר' יוסי ול"ל דמקבלה קים ליה לשמואל הכי[ה]:

העלם זה וזה בידו מהו. אומר ר"י דאפי' לא ידע לשבת בשום מלאכה חשיב ליה העלם זה וזה כדמוכח בסמוך דקאמר ר"י אי אמרת בשלמא העלם זה וזה בידו חייב כו' אלמא אע"ג דלא ידע לשבת במידי חשוב העלם זה וזה וצריך לחלק בין זה לשוכח עיקר שבת דהכא אינו שכוח כל כך דכי מדכרו ליה מדכר אבל שכח עיקר שבת היינו כעין תינוק שנשבה לבין הנכרים:

אמר ליה הרי העלם שבת בידו כו'. בשבועות בפ"ב (ד' יט.) בעא מיניה רבא מרב נחמן העלם זה וזה בידו מהו א"ל הרי העלם טומאה בידו וחייב והתם בפ"ג (דף כו.) נמי השיבו הרי העלם שבועה בידו וחייב התם שפיר דמהדר ליה לחומרא והא דמהדר ליה הכא לפוטרו משום דקסבר שגגת שבת עיקר דעיקר המצוה היא משום שבת:

חזינן אי משום שבת קא פריש כו'. פי' בקונטרס שאמרו לו שבת היום ופירש וקשה דשמא כי הוו אמרי ליה נמי מלאכה היא היה פורש אפי' לא יזכירוהו שבת אלא נראה לר"י דה"פ אי משום שבת קא פריש שאומר בעצמו דאי הוו מודעי ליה אשבת לבד היה פורש ואי הוו מודעי ליה אמלאכות לא היה פורש א"כ העלם שבת עיקר שהוא היה שכוח יותר ואי משום מלאכות פריש דשיילינן ליה ואמר דאי הוו מודעי ליה אמלאכות לא הוה צריך לאודועיה אשבת ואי הוו מודעי ליה אשבת הוה צריך לאודועיה אמלאכות הרי העלם מלאכות עיקר וחייב על כל אחת ואחת אבל כשניהם שכוחות בשוה מזה לא פשט כלום ולא בא רב אשי אלא לפשוט מקצת הבעיא כלומר לפעמים נוכל להבחין איזו העלמה עיקר ול"ג מה שכתוב בספרים ואי כי מודעי ליה אשבת אכתי צריך לאודועיה אמלאכות העלם מלאכות בידו כו' דלפי מה שפי' ר"י אכתי הוה צריך לפרושי וכי מודעת ליה אמלאכות לא הוה צריך לאודועיה אשבת אלא גרסי' ואי משום מלאכות קא פריש כו' וקאמר רבינא כלום פריש משבת אלא משום מלאכות כו' כלומר כיון ששניהם שכוחים במה שזה שכוח יותר מזה לא נפקא מיניה מידי אלא לא שנא ותרוייהו תבעי ורשב"א מקיים גירסת הספרים ומפרש דרב אשי בא לפשוט דהעלם זה וזה (א) חייב אי משום שבת קפריש שהשבת שכוחה יותר העלם שבת בידו ואי כי מודעת ליה אשבת אכתי צריך לאודועי אמלאכות אפילו אי כי נמי מודעת ליה אמלאכות צריך לאודועיה אשבת דהוי העלם זה וזה חשיב כהעלם מלאכות וחייב וכן מוכח מדנקט לעיל אי משום שבת קא פריש והכא נקט אי כי מודעת ליה אשבת כו' והא דקאמר כלום פריש ממלאכות אלא משום שבת ה"פ אלא משום שבת ותהא שגגת שבת עיקר ולא מיחייב אלא חדא דבענין אחר לא הוה פריך מידי כיון דכשניהן שוה חייב על כל אחת:

נודע לו על הקצירה ועל הטחינה של שגגת שבת וזדון מלאכות. פי' רבינו שמואל שנודע לו והפריש קרבן וקודם שנתכפר חזר ונודע לו על הקצירה וטחינה של שגגת מלאכות אבל אם לא נודע לו עד אחר הכפרה אין נגררין וצריכין שתי חטאות דלכ"ע כפרה מחלקת ודווקא הפריש קרבן אבל אם לא הפריש קרבן וחזר ונודע לו על קצירה וטחינה של [ו]שגגת מלאכות יביא איזה שירצה דבו תליא מילתא אם ירצה יפריש חטאת אחת על שגגת שבת ונגררין של שגגת מלאכות עמה או אם ירצה יפריש ב' קרבנות על הקצירה וטחינה של שגגת מלאכות ויגררו עמהן של שגגת שבת כדאמר רבא בסמוך אכל שני זיתי חלב בהעלם אחד ונודע לו על אחד מהן כו' הביא קרבן על הראשון כו' אלמא אע"ג דנודע לו על הראשון תחלה הואיל ועדיין לא הפריש קרבן עליו אינו גורר האמצעי עמו כדי להתחייב קרבן על השלישי אלא אם ירצה יביא קרבן על האמצעי ויתכפרו כולן וא"ת דהשתא משמע דסבר רבא דאין הפרשות מחלקות מדנגררות של שגגת מלאכות עם של שגגת שבת והיינו כריש לקיש ורבא גופיה לא פסיק כוותיה בהחולץ (יבמות לו.) אלא בג' מקומות ומיהו מתוך פי' ר"ח שפירש דהלכתא כרבה רבו של אביי משמע דגרס רבה וכן משמע שמזכירו לפני אביי וכן בסמוך דקאמר מילתא דפשיטא לה לרבה ואביי ואפי' גרסי' רבא י"ל דלא איירי ביבמות אלא בדברים הנוהגים בזמן הזה מיהו תימה לר"י לקמן דמיבעיא לן אי פליגי בהפרשות מחלקות או לא תפשוט דבהפרשות פליגי דאי בידיעות פליגי אבל הפרשות מחלקות לכ"ע א"כ רבה ואביי דסברי הכא דאין הפרשות מחלקות כמאן וי"ל דאיכא למדחי דהכא מיירי שלא הפריש עד אחר שחזר ונודע לו גם על שגגת מלאכות והא דנקט ונודע לו על שגגת שבת היינו כלומר שלבסוף הפריש על שגגת שבת:

גרירה

רבינו חננאל

כיצד זדון שבת ושגגת מלאכות. ושמואל הא דר' נתן סבר לה כר' יוסי דאמר הבערה ללאו יצאת ולא לחלק, ודרשא דר' יוסי אחת שהיא הנה והנה שהיא אחת, לא משמע ליה. בכריתות תנן, המחלל את השבת שהיא אחת מל"ט כריתות. ואקשינן חדא מחייב מ' חסר אחת הוו"ן חיובי שבת, ואוקמה ר' יוחנן בשגגת שבת וזדון מלאכות (מחדא לא פליטא) דלא מחייב אלא חדא. ומקשינן ליתני זדון שבת ושגגת מלאכות דחייב על כל אחת ואחת. ושנינן הא קמ"ל דאפילו שגגת שבת וזדון מלאכות מחדא לא פליטא. בעא מיניה רבה מרב נחמן העלם שגגת שבת ושגגת מלאכות, כשגגת שבת דיינינן ליה וחייב אחת על כל שבת ושבת, או כשגגת מלאכות דיינינן ליה וחייב על כל מלאכה ומלאכה. ופשט ליה רב נחמן לרבא, [הרי] העלם שבת בידו ואינו חייב אלא אחת. וא"ל [אדרבה] הרי העלם מלאכה בידו וחייב על כל מלאכה. ואתא רב אשי ואמר הא מילתא בעא בירורא, ואי משום שבת לא מחייב אלא חדא כרב נחמן, ואי כי מודעת ליה דשבת הוא היום צריך לאודועי הכי תחוש הוא חייב, ושביק ליה לחרישה והדר לזרעה. וזה צריך לאודועיה כי גם זורעה חייב עליה. וכן הקוצר ושאר מלאכות כל אחת ואחת, חייב עליה בפני עצמה, וכבר יאחת צריך ידיעה בפני עצמה, הרי שגגת (שבת) [מלאכות] וחייב על כל מלאכה. ולא אמרינן מפני שנוספה על שגגת מלאכות שגגת שבת, ספקה לה שגגת מלאכות אלא בקומה עומדת. (ואי לא, מסתברא דהדר לאו מלאכות ושגגת שבת דהא כרבא עבדינן דאיסורא דספיקא דאורייתא היא, וכן איסורא דספיקא דאורייתא לחומרא עבדינן). ואתא רבינא ודחייה להא דרב אשי ואמר (לא) [כלום] פריש משבת (א' לא) [אלא] משום מלאכות כו'. ומסתברא דרבינא כר"נ, דהכי קיימא בזדון שבת ושגגת מלאכות כגון שסבור כי היום הוא שבת, וגם הוא יודע שהמלאכות אסורות עכשיו, או שידע איסור מלאכות בלאו ונעלם ממנו איסורא דכרת, שנמצאת ידיעת שבת בידו והעלם על כל מלאכה ומלאכה, יהו חייב על כל מלאכה ומלאכה. אבל השוכח עיקר

מסורת הש"ס

א) [סנהדרין סב.] שבועות יט. כו. [כריתות ג:], ב) [לקמן עג. ושי"נ], ג) [לעיל סט. ושי"נ], ד) [עמ"ש לקמן עב: על הגליון], ה) [צ"ל סב], ו) [וע' לקמן קו. ד"ה מה לי (צ"ל גבל כו') כתב דשמואל כר"ש ס"ל ע"ש], ז) [צ"ל שגגת שבת ופי' דקאי אסיפא דאבל נודע לו קצירה של זדון שבת (רש"ש) וע"ש.

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה העלם וכו' לפשוט להעלם זה וזה בידו חייב:

מוסף רש"י

מהנה תולדות. דנפקא לן מודמי להו לאבות, והיינו מהנה, כלומר מן הדומות להם (סנהדרין סב.).

רבינו חננאל (המשך)

שבת ועיקר איסור מלאכות, ולא מהניא לך כי הודעת ליה עיקר שבת ועדיין צריכת לאודועיה איסור מלאכות, דאי לא כי מודעת ליה לאיסור מלאכות לא ידע דאסירן דלפירוש, הלכך ידיעת שבת תליא בידיעת איסור מלאכות ואיסור מלאכות תליין משום שבת. וכיון שאפשר שתודיעו איסור שבת ואיסור מלאכות כאחת, נמצאת כאילו שגגה אחת היא ואינו חייב אלא אחת כרב נחמן. ומקשינן על רב נחמן מדר' יוחנן דאמר אם עשאן כולם בהעלם אחת חייב על כל אחת ואחת, בשלמא אי אמרת העלם זה וזה בידו חייב על כל אחת ואחת היינו דמשכחת לה הכי, אלא אי אמרת כל כי האי גוונא לא מחייב אלא חדא, היכי משכחת לה דחייב על כל אחת ואחת. ואם תאמר בזדון שבת ושגגת מלאכות, הניחא אליבא דר' יוחנן משכחת לה דזדון שבת (כרת). ומשני ר' נחמן דידע ליה שהוא אסור בתחומין ואליבא דר' עקיבא כדאמרינן לעיל (סט.) שבנצאת דזדון בתחומין. וכו' הדין בעיא דרבא העלם זה וזה בידו גרסינן בשבועות ויש בענין ידיעת הטומאה, ואוקימנא להו כהא. אמר (רבא) [רבה] קצר וטחן כגרוגרת בשגגת שבת וזדון מלאכות, דאע"ג דשני אבות נינהו, לא מחייב אלא חדא, דהא תרוויהו בשגגת שבת. וחזר וקצר וטחן כגרוגרת בזדון שבת ושגגת מלאכות דחייב על כל אחת ואחת, ונודע לו על קצירה של שגגת שבת וזדון מלאכות דלא מחייב עלה ואטחינה דבהדיה אלא חדא.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones